

F U N G U S

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE VEREENIGING

ALGEMEENE LEDENEXCURSIE DER N.M.V. TE GORSSEL OP 12 EN 13 OCTOBER 1940

Dat het bestuur, na de zeer geslaagde excursie in de omgeving van Apeldoorn op 21 en 22 September jl., besloot nog een tweede ledenexcursie te organiseeren in Gorssel, is, zooals uit de resultaten bleek, bij de leden in zeer goede aarde gevallen. Meer dan ooit hebben we er in deze moeilijke tijden behoefte aan rust en ontspanning te zoeken in de natuur, ons geheel te geven aan onze liefhebberijen en te trachten elke gedachte aan zorg en leed uit te bannen.

Zoo hebben we dan, evenals in 1935, wederom genoten van de prachtige Gorsselsche bosschen, die op mycologisch gebied tot de meest rijke terreinen van ons land gerekend mogen worden.

Hoewel de zomer van dit jaar veel regen bracht, was de gemiddelde temperatuur laag, te laag voor een goede ontwikkeling van de zwammen, zoodat de oogst van paddestoelen dit seizoen beduidend beneden het gemiddelde bleef. Er werden dit jaar veel hogere eischen gesteld aan de speurzinn van onze leden, en aan het streven om aan deze eischen te voldoen is het dan ook voor een groot deel te danken, dat de resultaten toch nog alleszins bevredigend waren.

Reeds Vrijdagavond waren in het bij ons zoo goed bekend staande hotel „De Eikeboom” een viertal leden aanwezig, zoodat het mogelijk was Zaterdagmorgen een vóór-excursie te houden naar een bij weinigen bekend terrein, „De Flesch” tusschen Lochem en Almen, in de onmiddellijke nabijheid van huize „t Ross”. „De Flesch” is een reeds jaren buiten gebruik zijnde eendenkooi, een prachtig ven, dat men vroeger, door er eenige grachten, pijpen, omheen te graven, voor eendenkooi geschikt had gemaakt. Van de vele rietschuttingen zijn nog slechts enkele zeer bouwvallige resten over, waardoor het geheel de indruk maakt van een ongerept stukje natuur. Van de vondsten wil ik er slechts enkele noemen. Bij onze tocht naar „De Flesch” passeerden we een stuk bouwland, waar we tusschen knollen een vrij groot aantal exemplaren vonden van de niet algemeene *Tricholoma sordidum*, een kleine, slappe, bruin-violette *Tricholoma*. Op het eigenlijke excursieterrein vonden we o.a. *Telamonia armillata*, de armbandzwam, en *Russula claroflava*, een prachtige, groote, chromaatgele *Russula*, die uitsluitend voorkomt bij vennen onder berken.

Zaterdagmiddag waren reeds vele deelnemers aanwezig en konden we met ongeveer 25 menschen de tocht naar „t Hassink” en het „Epserbosch” aanvangen. Velen zullen zich herinneren, dat deze terreinen tij-

dens onze excursie in 1935 een buitengewoon groot aantal soorten opleverden en dat vooral de vele brandplekken, die deze bosschen bevatten, een keur van ongewone en zeldzame zwammen te zien gaven. Vooral deze brandplekken zijn gebleken zeer gevoelig te zijn voor de, voor paddestoelen minder gunstige weersomstandigheden, in dit geval de lage temperatuur gedurende deze zomer. De oogst op deze anders zoo interessante plekken was dan ook heel wat minder dan tijdens ons bezoek van eenige jaren geleden. Er werden dan ook slechts de volgende soorten gevonden: *Hebeloma antracophala*, *Coprinus Boudieri*, *Omphalia maura*, *Psathyra pennata* (in zeer veel exemplaren), *Flammula carbonaria*, *Barlea carbonaria*, *Omphalia hepatica*, *Humaria Leucolomoides* (?), *Collybia atrata* en *Cantharellus carbonaria*. Verder leverden de genoemde terreinen nog op: *Flammula gummosa*, *Clavaria inaequalis*, *Flammula lenta*, *Craterellus sinuosus*, *Hydnum acre*, *Ripartites tricholoma*, *Telamonia torva*, *Tricholoma pessundatum* en *Pluteus cinereo-fuscus* (?). In totaal op „'t Hassink" en in het „Epsersbosch" 135 soorten.

Op verzoek van enkele leden, die van verre kwamen, en reeds in den middag weer huiswaarts moesten gaan, trokken we Zondagmorgen al om half negen naar „'t Joppe". Het was flink koud en velen hadden een dikke jas of mantel omgeslagen en de kraag opgezet. Toch had niemand zich door deze koude laten afschrikken en de resultaten van deze morgentocht vielen zoodanig uit, dat we allen tevreden konden zijn. In tegenstelling tot „'t Hassink" en het „Epsersbosch" was de oogst in de bosschen van „'t Joppe" veel grooter dan die in 1935 van dezelfde terreinen. In het geheel werden ongeveer 210 soorten genoteerd, waarbij o.a.: *Coprinus picaceus*, *Hebeloma radicosum*, *Hygrophorus subradiatus*, - *pratensis*, - *niveus*, - *psittacinus*, - *miniatus*, - *eburneum*, *Tricholoma atro-squamosa*, *Typhula juncea*, *Clavaria corniculata*, *Lepiota cinnabarina* en *Lepiota lilacea*. Vooral de laatste soort is zeldzaam. De hoed is 2 tot 4 cm breed, licht lila van kleur, spoedig verbleekend, met kleine helderbruine schubjes, dunvleezig.

De steel is 3 tot 4 cm hoog, zeer licht vleeschkleurig-lila, met opstijgende ring, die aan de bovenzijde wit en aan de onderzijde donker bruin-violet is. De lamellen zijn wit, vrij, buikig.

Het vleesch is ongeveer wit, naar de buitenzijde van de steel rose, reukloos. Sporen elliptisch, $4\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$ / $2\frac{1}{2}$ —3 μ , met scheeve apiculus. Cystiden ovaal knotsvormig, 9—13 μ dik.

Standplaats: op weiden, op grazige plaatsen, etc.

Na de lunch werd een tocht gemaakt door het „Amelte". Dit terrein, dat we ook reeds in 1935 bezochten, is minder rijk aan soorten dan de reeds genoemde bosschen, maar toch worden er steeds weer enkele aardige vondsten gedaan. Zoo vonden we er ook nu weer: *Geoglossum glabrum* in groote hoeveelheden, verder *Coprinus picaceus*, *Galerina marginata*, *Gomphidius viscidus*, *Leptonia sericella*, - *euchroa*, *Hydnum auriscalpium*, *Lepiota carcharias* en ten slotte de zeer zeldzame *Boletus flavidus*. De hoed van deze boleet is grauwegeel en zeer slijmig.

Het vleesch is blijvend vuilwit.

De poriën zijn vaalgeel, wijd, hoekig en op de steel aflopend.

De steel is onder den slijmigen ring bezet met wratjes.

Standplaats: op vochtige plekken in naaldbosch. Hier vonden we een

Zestal frissche exemplaren in een gemengd bosch bij de groote vijver. Een woord van hartelijken dank aan de heeren, baron van der Feltz, jhr von Heyden, baron von Hövell tot Westerflieer en aan mevrouw Hofstede voor de groote welwillendheid, waarmede zij hun terreinen voor ons gezelschap openstelden.

Al met al kunnen we ook deze excursies alleszins als geslaagd beschouwen. Wederom moeten we den eigenaar van hotel „de Eikeboom”, den heer van der Meulen een woord van lof toezwaaien voor de uitstekende wijze, waarop hij ons verzorgd heeft.

Ik wil dit verslag niet beëindigen zonder ons medelid, den heer Reuvecamp, van harte te danken voor de moeite, die hij zich gaf het gezelschap door de bezochte terreinen te gidsen en steeds veilig en behouden weer naar het hotel terug te voeren.

Deventer.

W. F. SMITS.

PLEUROTUS PETALOIDES (BULL.) FR.

Hij, wiens werk er toe leidt, dat hij bijna dagelijks in plantenkassen komt, zal in den loop der tijden daar een vrij grote verscheidenheid van paddestoelen aantreffen. Wanneer ik eenvoudig uit het hoofd eens noteer, welke dat zo al waren en mij daarbij bepaal tot de Plaatzwammen, kom ik tot de volgende: Verschillende kleine Lepiota's uit de caepestipes groep, het verkleurzwammetje, Psalliota echinata, een Tricholoma uit de Melaleucum groep (een vorm waar zelfs Lange niet goed raad mee wist); verder Psathyrella disseminata, Galera-soorten, een alleraardigste kleine Volvaria, pusilla of parvula; ongetwijfeld is daarmede de lijst nog verre van volledig.

Een van de interessantste vondsten, die wij in den loop der jaren in de kas deden was echter wel Pleurotus petaloides. Terwijl alle andere bovengenoemde soorten op de tabletten of op de aarde in de potten werden aangetroffen, vonden wij deze Pleurotus op de grond onder een midden-tablet. Mej. Ir. E. Krijthe vond in den zomer van 1938 het eerste exemplaar tijdens mijn verlof, waardoor wij toen nog niet tot een determinatie kwamen. In Juni 1940 troffen wij de zwam, weder in één exemplaar op ongeveer dezelfde vindplaats aan en wij konden haar thans met de monografie van Pilat, die van deze soort een uitvoerige beschrijving en talrijke afbeeldingen geeft, met zekerheid determineeren.

Pleurotus petaloides is niet nieuw voor onze flora. Voor zoover ik kan nagaan is zij in ons land het eerst waargenomen door Mr F. Florschütz, in Oct. 1920. Dit althans is af te leiden uit de „Bijdrage tot de mycologische flora van Nederland” (van de hand van Cath. Cool) gepubliceerd in Mededeeling XII van de Ned. Myc. Ver. Mej. Cool beschrijft hierin, hoe zij deze paddestoel, die Mr Florschütz op zeer vermolmd beukenhout in het Park „Roosendaal” bij Velp vond, aanvankelijk hield voor een Panus-soort, maar door een afbeelding in Persoon, Observationes I (t.u. fig. 1) van Pleurotus spatulatus [= P. petaloides (Buil) Fr.] op het rechte spoor kwam. In de „Lijst van Nieuwe en zeldzame Nederlandsche paddenstoelen” (in dezelfde „Mededeeling”) geeft de schrijfster aan, dat de paddestoel nieuw was voor onze flora, afgebeeld is voor de Flora Batava (waarin zij echter, voorzoover mij bekend niet werd ge-

publiceerd) en dat het materiaal geconserveerd werd. — Ik ben nog niet in de gelegenheid geweest deze plaat en het materiaal te bestudeeren; er valt echter nauwelijks aan te twifelen, dat deze determinatie juist was, temeer waar mej. Cool nog vermeldt, dat zij de talrijke dikwandige cystiden, (zoo kenmerkend voor de groep *Acanthocystis*) heeft waargenomen. „In alles” zoo schrijft zij „komt zij met de beschrijvingen van Bigeard en Ricken overeen, alleen was er bij de twee ex., die ik ontving, geen spoor van kleverigheid of een gelatineachtige laag aanwezig.” Waarschijnlijk heeft zij de paddestoelen in min of meer verdroogden toestand ontvangen en deze niet opgeweekt.

Daarna wordt *Pleurotus petaloides* nog eenmaal in de Annalen onzer

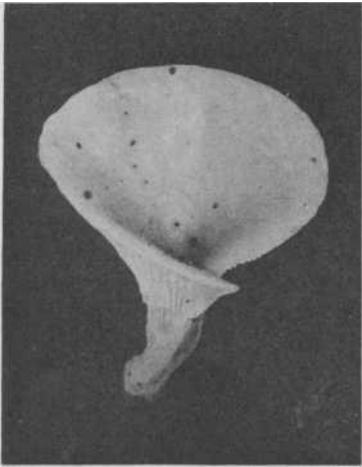

foto Grevers

meen is zij ook door Swanenburg de Veye (?) en door Schweers gevonden; het zou mij dan ook genoeg doen, indien deze (en wellicht nog andere leden onzer Ver.) hiervan in „Fungus” melding wilden maken. Wij kunnen ons dan een betere voorstelling vormen van de verspreiding van deze soort en tevens misschien van haar vormverscheidenheid.

Onze afbeelding, die het in de kas gevonden exemplaar op ware grootte toont, zal ieder wel in staat stellen deze zwam te identificeeren. Men ziet, dat de hoed, die licht bruin, min of meer okerkleurig was, fraai peperhuisvormig is opgerold. De steel is dus geheel lateraal en de hoedrand min of meer ingerold. Lange (*Flora Agaricina Danica*) vermeldt „a strongly involute edge and a deeply infundibuliform depression in the middle, split open on one sight right to the stem, which is somewhat excentric”.

Met alle respect voor den grooten Deenschen paddestoelenkenner moet ik toch opmerken, dat deze beschrijving mij niet geheel en al juist voorkomt. Te oordeelen naar alle afbeeldingen, die ik onder oogen kreeg, is de steel steeds geheel lateraal; alleen wanneer de hoed sterk peperhuisvormig gekroond is, kan men den indruk krijgen, dat de steel bijna middenstandig is. Pilat vermeldt nog, dat de steel is „quelquefois un peu

Vereeniging genoemd en wel in Mededeeling XIII (blz. 35), waaruit blijkt, dat zij in 1923 op de tentoonstelling der N.M.V. te Utrecht aanwezig was. Waar dit exemplaar gevonden was, schijnt echter niet bekend te zijn.

Uit dit alles blijkt m.i. wel met zekerheid, dat *Pleurotus petaloides* in ons land verre van algemeen is. Dit komt ook overeen met de opgaven van Ricken, die *Pl. petaloides* als „selten” aanduidt en *Pl. geogenius* (die in den regel slechts als een vorm van *petaloides* beschouwd wordt) als „seltener”.

Toch is deze paddestoel ongetwijfeld wel vaker in ons land aangetroffen, dan uit de geschriften

onzer vereeniging blijkt. Naar ik

épais à la base", iets wat onze afbeelding ook eenigszins te zien geeft.

Pleurotus petaloides schijnt een hoogst variabele soort te zijn. Volgens Pilat kan men in hoofdzaak twee rassen onderscheiden, die echter door een groot aantal overgangen verbonden zijn. Het lijkt mij vooralsnog hoogst twijfelachtig of deze rassen en vormen veel meer zijn dan standplaats variaties. Vooral in de interpretatie van de door De Candolle in 1804 onder den naam van *geogenius* beschreven vorm bestaat blijkbaar volstrekt geen eenstemmigheid. Meestal wordt zij als een grootere, fonschere en meer bruin getinte vorm beschreven, die op den grond voorkomt, tegenover de kleinere, bleekere *petaloides*, forma typica (var. *eupetaloides* Pilat), die op oude vermolmde stompn, vooral van beuken, zou voorkomen. Onze paddestoelen, zouden wat het uiterlijk betreft als *petaloides*, wat de standplaats betreft als *geogenius* aangemerkt moeten worden.

Deze standplaats was in dit geval wel heel merkwaardig en men vraagt zich af, hoe zij daar in de kas, onder het tablet gekomen is. De grond bestond hier uit klei, vermengd met wat turfmoelm en wellicht ook een weinig bladaarde, afkomstig van de tabletten. Men moet wel aannemen, dat het mycelium met deze laatste is mede gekomen. Merkwaardigerwijze hebben wij haar op de tabletten zelf nooit waargenomen, terwijl zij in het halfduister er onder nu reeds twee jaren, zij 't ook slechts in enkele exemplaren verschenen is.

Wageningen.

VAN DER LEK.

Naschrift.

Sedert het bovenstaande werd ingezonden, heb ik bemerkt, dat het door Mr Florschütz gevonden exemplaar inderdaad in de Flora Batava is afgebeeld en wel als no. 2155 A, in Band 27. De afbeelding is echter zeer weinig karakteristiek.

THELEPHORA SOWERBII B. ET BR. EN POLYSTICTUS CINNAMOMEUS (JACQ. EX PERS.) SACC.

Op verzoek van den heer Zimmerman uit Heerde, die in de geheimen van de mycologie wenschte te worden ingewijd, maakten ons medelid Reuvecamp, de heer Z. en ondergeteekende op 11 Augustus jl. een speurtocht in de omgeving van Heerde. Behalve enkele jonge bosschen met gemengd hout treft men er voornamelijk groote oppervlakten dennenbosch aan. Zooals te verwachten was, leverden deze slechts weinig interessants op, vrij veel boleten in elf soorten, enkele russula's, tricholoma's, etc., al met al ruim voldoende om onzen gastheer tevreden te kunnen stellen. Maar bij iedere tocht hoopt men nu eenmaal iets te vinden, dat men nog niet eerder of slechts weinig gezien heeft. Het begon er al aardig op te lijken, dat dit geluk ons — den heer R. en mij — niet te beurt zou vallen, toen ik in een uitgestrekt dennenbosch, „het Bakhuisbosch“, gelegen aan de Oude Dellerweg, in een greppel, tusschen een laag dennenaalden, iets geel-wits zag schemeren. Na verwijdering van de naalden bleek de onderzijde van een overhangende moszode dicht bezet te zijn met tot twee cm hooge, geel-witte, afgeplatte knotsjes, welker taaie en droge consistentie direct deden vermoeden, dat we een *Thelephora* voor ons hadden.

Vervolg op blz. 26

KLEINE GELE EN ROODE DISCO'S DER NEDERLANDSCHE FLORA

	Naam in het algemeen volgens Rehm [Dr Rabenhorst's Kryptogamen Flora]	Kleur en doorsnede in mm van het Hy- menium	Vindplaats en datum	Afmetingen in <i>fji</i> en ornament der waar- genomen sporen	Bijzonderheden enz.
1	<i>Barlaea carbonaria</i> Fuckel	oranjerood — 4	Epsers Bosch, Jan. '38 en Oct. '40	rond 12—15 netvormig gegroefd	Op met mos begroeide oude houtskool plekjes.
2	<i>Barlaea convexella</i> Karst	geel — 3	Mook, Plasmolen, Sept. '40	rond 14—16, glad	Op slootspecie. Kussenvorming. Sterk gebogen paraphysen.
3	<i>Barlaea constellatio</i> Berk. et Br.	scharlakenrood — 8	Hengelo (O.), Aug. '27	rond 15—16, glad	Op slootalud. Hakig omgebogen paraphysen.
4	<i>Lamprospora areolata</i> Seaver (Sensu Seaver)	oranje — 3	Bergen (N.H.), Verbr. Pan Febr. '36	rond 15—20, met zesh- netvormig ornament	Op duinzand tusschen mos.
5	<i>Lamprospora dictydiola</i> Boud.	oranje — 2	Weerdinge, Mei '29	rond 12—15 met net- vormig ornament	Op slootalud tusschen mossen. Rand: bleek, ongelijk.
6	<i>Lamprosp. Crec'hqueralti</i> (Crouan.) Boudier (Sensu Seaver)	oranje-geelbruin — 3	Mook, Plasmolen, Aug. '40	rond 21—22, eerst glad, later met spitsgestek. ornam.	Op slootspecie.
7	<i>Humaria leucoloma</i> Hedw.	oranjerood — 3	Mook, Plasmolen, Aug. '40	18—21 x 12—14 glad	Op leemhoudenden mossigen bodem. Par. sterk verdikt.
8	<i>Humaria leucolomoides</i> Rehm.	oranjerood — 10	Bergen (N.H.), Dec. '34	21—24 x 10—14 glad	Op veenachtigen bodem bij Calluna. Par. vertakt en gebogen, sterk verdikt.
9	<i>Humaria rutilans</i> Fr.	menierood — 10	Hatert, Oct. '40 op vele plaatsen	21—27 x 12—15 met fijn gekorrelde orn.	Kortgesteeld, meestal tusschen mossen, kleurloos behaard.
10	<i>Humaria Roumegueri</i> Karst	oranje — 2	Schoorl-Overval, Oct. '32 Dec. '34	24—30 x 8—11 glad spoelvormig	Op veenachtigen duinbodem. Hakig omgebogen par.
11	<i>Humaria araneosa</i> Bul.	oranjerood — 4	Amsterdam, Dec. '39 (Leg. Klein).	10—14x7—9 glad	In voegen van vloertegels tusschen mos. Kleine sporen.
12	<i>Humaria subhirsuta</i> Schum.	oranjerood — 4	Hengelo (O.), '25-'30	18—20x9—10 glad	Op koemest. De apothecien zijn aan de buitenzijde kort, kleurloos behaard.
13	<i>Humaria pilifera</i> Cooke	oranjerood — 1½	Mook, Plasmolen, Mei '40	16—18 x 10—12 glad met 1 gr. dr.	Op leemig wegtalud, tusschen mossen en algen.
14	<i>Lachnea miniata</i> Fuckel	scharlakenrood — 15	Texel-Geul, Juni '31	20—22 x 12—13 ruw	Op algenbodem. Behaard. Paraphysen sterk verdikt.
15	<i>Lachnea hirtella</i> Rehm (sensu Boudier)	scharlakenrood — 8	Texel-Geul, Juni '31	bijna rond 15—18 x 14— 16 fijn wrattig	Op kalen bodem. Behaard.
16	<i>Lachnea hirta</i> Schum.	scharlakenrood — 10	Terborg, Juni '37 en elders	18—21 x 10—12 met stompe wratten	Op slootaluds. Behaard. Par. boven sterk verdikt.

17*	<i>Lachnea umbrorum</i> Fr.	scharlakenrood — 5	Mook, Plasmolen, Aug. '40 Roermond, Aug.'39 (Leg. Verschueren)	18—21 x 12—15 (18—24 x 12—17) met grovere, geïsoleerde wratten	Op kiezelzand. Behaard. Par. boven sterk verdikt.
18*	<i>Lachnea scutellata</i> L.	scharlakenrood— 10	overal	19—22 x 11—13 iets langw.-ell.	Op rottend hout. Behaard.
19	<i>Lachnea rosella</i> Schweers	vuil karmijn—3	Doetinchem, Slangenburg Aug. '38	18—23x12—15 glad	Op leemig slootalud. Behaard.
20	<i>Lachnea Dalmeniensi</i> Cooke	zwavelgeel — 6	Groningen.(Leg. de Veije)	15—18x8—9 glad	Met lange, bruine haren en kleinere sporen.
21	<i>Lachnea crucipila</i>	lichtrood — 2	Walcheren, Juli '37 (Leg. Huysman)	18—21x9—10 glad	Met kruisvormig vertakte korte haren aan de buitenzijde.
22	<i>Sphaerospora trechispora</i> , B. et Br.	rood — 3	Doetinchem, Slangenburg, Aug. '40	Ronde sporen, diam. 18—24 µ	Op slootspecie. De ronde sp. hebben kegelvormige uitsteeksels. De par. zijn boven gezwollen —9 µ en eindigen ± spits.
23	<i>Tricharia fimbriata</i> Quéf.	lichtoranje — 7	Beugen (L.), Juli '37	12—18x9—10 glad	Op leemig slootalud tusschen mos. Met vertakte bruine randhaartjes.
24	<i>Peziza theleboides</i> Alb. & Schw.	geel-lichtoranje — 5	van diverse plaatsen '36-'37	15—18x10—12 glad	Meestal op mest of vetten grond. Met weinig korte randhaartjes.
25	<i>Ascophanus granulatus</i> Speg.	oranjegeel — 2	Enschede, Sept.'40, (Leg. Middelhoek.) Nijmegen, Sept. '38	15—18x7—10 glad	Op koemest. Met knotsvormig sterk verdikte paraphysen.
26	<i>Ascobolus stercorarius</i> Buil.	geelbruin — 4	Enschede, Sept. '40 (Leg. Middelhoek)	24—27 x 12—14 gestreept	Op koemest. De ell. sporen worden donkerviolet en zijn in lengterichting gestreept.
27	<i>Ciboria pygmaea</i> Fr.	geel, wit gerand — 5	Hengelo '29, Vierlings- beek '37	Sporen cyl., glad 7—9 x 2—3 6—7x1.5—2	Op blootliggende eikenwortels.
28	<i>Anthracobia melaloma</i> Boud.	bruinoranje — 4	Epe, Nov. '36	18—21x8—9 glad	Op brandplekjes. Aan den rand korte beharig.

* Zie beschrijving van het sporenornament in de „Revue de Mycologie” van Oct. '37.

N.B. De determinatie dezer vondsten geschiedde vaak met medewerking van onze medeleden Huijsman en Smits en van Mr Heim te Parijs. Hiervoor mijn erkentelijken dank.
Nijmegen.

A. C. S. SCHWEERS

Bij verder onderzoek van de vele greppels, die in dit terrein voorkomen, bleken ze alle vol te zitten met deze zwam en vrijwel steeds aan de onderzijde van overhangende moszoden; miljoenen exemplaren. Thuis gekomen leverde determinatie met C. et D. al spoedig resultaat. We bleken hier te doen te hebben met *Thelephora Sowerbii* B. et Br.. Veel literatuur over deze soort bezaten we niet, alleen in „De paddenstoelen van Nederland” van Joh. Ruys vonden we een korte, zij het onvolledige omschrijving. In de Mededeelingen IX wordt op blz. 108 een vondst vermeld van de variëteit *pallida* Pers. in 1916 uit Winterswijk en in 1917 uit het Middagterbosch. In de „Lijst van in Nederland gevonden hogere zwammen” van 1918 wordt zoowel *Thel. Sow.* als *var. pallida* vermeld.

Onze redacteur, de heer Swanenburg de Veye, vertelde me *Thel. Sowerbii* eenige malen gevonden te hebben in konijnenholen, een standplaats, die wel eenige overeenkomst vertoont met die van de Heerdensche exemplaren.

Ik laat een korte beschrijving volgen, terwijl de foto een duidelijk beeld geeft van de groeiwijze van deze soort.

foto Zimmerman

Thelephora Sowerbii

Macroscopische kenmerken:

De vruchtlichamen zijn 12 tot 20 mm hoog en 1½ tot 10 mm breed aan den top en 1½ tot 5 mm aan den voet, niet of weinig vertakt, meestal afgeplat, spatelvormig, een enkele maal bijna trechtervormig, de einden van takken en kammen bijna gaafrandig, soms iets gegolfd, geheel grauw-wit met helgele vlekkerige strepen, bij opdrogen geheel vuil-wit.

Het vleesch is licht hel-okerkleurig, vrijwel reuk- en smaakloos. Groeiplaats: tegen de onderzijde van overhangende moszoden, in konijnenholten, etc.

Volgens de literatuur zoowel in loof- als in naaldbossen.

Microscopische kenmerken:

Hoewel ik ongeveer twintig preparaatjes maakte, is het niet gelukt iets van sporen of basidiën waar te nemen. Alle onderzochte exemplaren (van verschillende leeftijden) waren volkomen steriel.

Op den terugweg van Heerde naar Deventer toonde de heer Reuvecamp mij in Diepenveen aan den Molenweg een plek, waar een zwammetje stond, dat veel overeenkomst vertoonde met *Polystictus perennis*, doch een prachtig zijdeachtig glanzende hoedhuid had. Het bleek dezelfde soort te zijn, die mijn dochtertje me twee jaar geleden thuisbracht uit Park Brabant bij Deventer, nl. *Polystictus cinnamomeus* (Jacq. ex Pers.) Sacc.

Voor zoover mij bekend, is deze soort slechts van één vindplaats in ons land bekend en wel van Delden en daar gevonden door ons medelid Ir. Schweers.

Pol. cinnamomeus komt uitsluitend onder loofhout voor in tegenstelling tot *Pol. perennis*, die onder of in de nabijheid van naaldhout groeit. Verder is de hoed van *perennis* dof, bijna viltig, roestkleurig met donkere concentrische banden, bij opdrogen verbleekend, terwijl die van *cinnamomeus* opvallend zijdeachtig glanzend is, prachtig donker rood-bruin met smalle concentrische banden van dezelfde kleur, terwijl bij opdrogen de kleuren hoegenaamd niet verbleeken. De buisjes van *perennis* zijn wat langer dan die van *cinnamomeus* en de poriën van eerstgenoemde zijn wat kleiner.

Jeugdstadia van *Pol. cinnamomeus* of van *Pol. perennis* komen als al of niet vertakte, tot 2½ cm hoge knotsjes te voorschijn, waarvan de top eerst spits is, zich later verbreedt en ten slotte hoedvormig uitgroeit. Een twintigtal jaren geleden kende men een *Stereum unicum*, die later bleek slechts een jeugdvorm van *Pol. cinn.* of *Pol. per.* te zijn. Zie hierover M. A. Donk, Rev. der Nied. Homobas., blz. 239—240.

Deventer,

W. F. SMITS.

OM EEN DIAGNOSE

Van kindsbeen af heb ik een grote achting voor monografieën; het feit, dat iemand in koelen bloede evenveel over een onderdeel schrijft als een ander over het geheel, vervulde me steeds met diep ontzag. Monografieën, en dan speciaal op mycologisch gebied, geven je zó'n veilig idee van er absoluut uit te komen, er helpt geen moedertje lieve aan, het staat er in, en vind je het niet, dan is het eigen schuld! In dat grote optimisme en vertrouwen heb ik me in voorgaande strenge winter „Le Genre Galera" van R. Kühner aangeschaft, en met ongeduld de komende lente afgewacht, om dit doorwrochte werk op diverse slachtoffers aan te wenden.

Nu is dit werk, voor iemand, die van mikroskopiseren houdt, buitengewoon instructief, en geeft voor alle soorten heel wat uit te pluizen, zoals: de vorm van de hoedcellen, waarop de indeling in *Conocybe* en *Gale-*

rina is gebaseerd, het hebben van gemmen in de hyphen van de steel of hoed, het aanwezig zijn van haren of cystiden aan hoed en steelweefsel, vorm van cystiden en sporen, kortom een overvloed van indices, die er op gericht zijn verwarring te voorkomen.

Zo heb ik dan *Galerina badipes* en *hypnorum* en *Conocybe Rickeni* omslachtig uitgeplozen.

Maar nu is het een bekend verschijnsel, dat de soorten, waarvan ge zo onvoorzichtig waart een uitgebreide karakterschets te kopen, inderdaad als paddestoelen uit den grond schieten, en zo brengt *Galerina badipes* U minstens een maal of 4 tot vertwijfeling, als daar zijn exemplaren met een fijn ringetje (mais pas d'anneau membraneux), exemplaren zonder ringetje met witachtige onderste steelhelft, exemplaren, die dat allemaal schijnen te missen, exemplaren met een umbo, exemplaren zonder umbo enz.

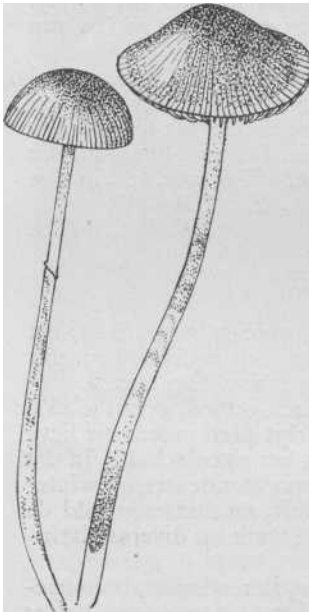
Galerina hypnorum, ook zo'n aardig dingetje, meet aan de basis van de hoed gemeten 6 mm, dan vindt ge plotseling reuzenexemplaren, die U de aangename sensatie van iets nieuws geven, maar „en veine" natuurlijk. En zo vond ik laatst *Galerina*'s, die kennelijk nieuw voor mij waren, en die ik in blijmoedig optimisme in een buisje stopte, met het idee, dat die wel zo karakteristiek waren, dat de determinatie wel vlot van stapel zou lopen.

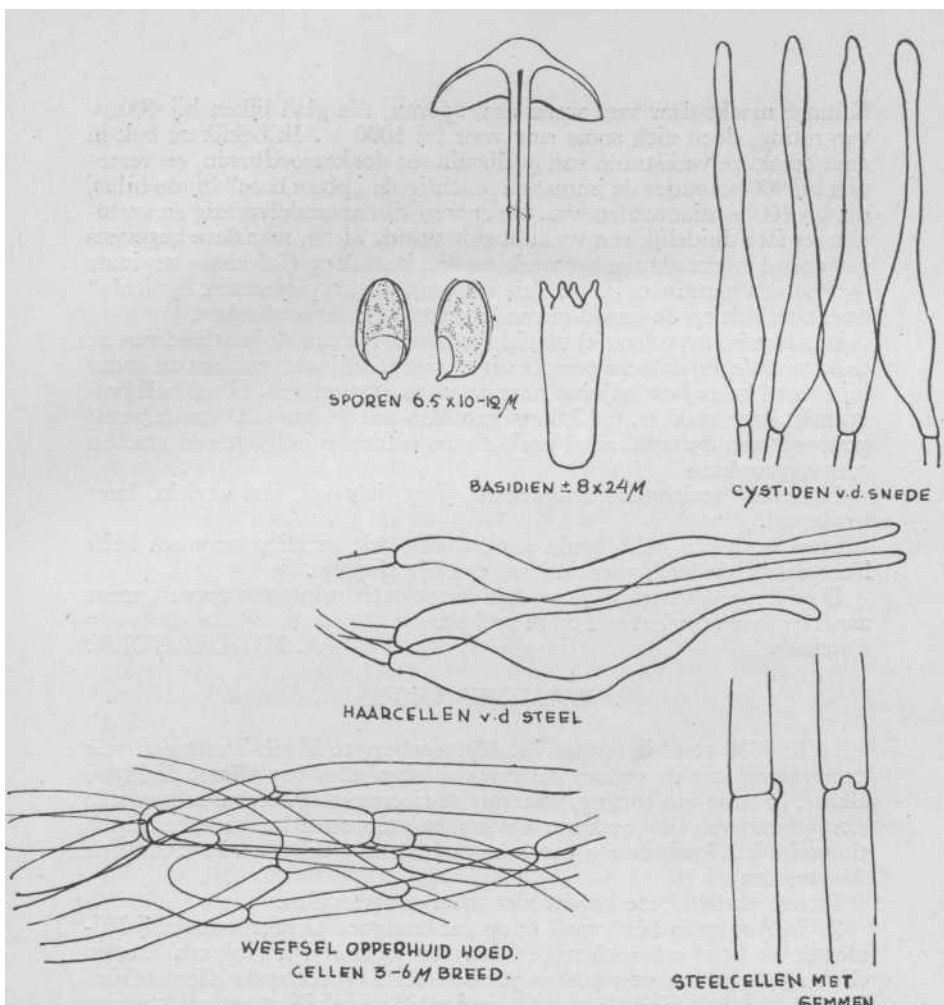
Stel U voor een slank, geelbruin, hygrophaan steeltje, iets boven de helft voorzien van een ringvormig overblijfsel van de cortina, hoogte 6 cm, breedte 0,18 cm. Dit geval wordt bekroond door een half bolvormig hoedje, kleur als steel, alleen de discus wat donkerder, glanzend

hygrophaan, doorschijnend bruin gestreept, breedte tot 2,5 cm, hoogte tot 1 cm, staande tussen het gras, links dennenbos, rechts dennen en eiken. De *Conocybe*'s vallen uit, de houtbewonende *Galerina*'s, veronderstelde ik, eveneens.

Nu zal ieder de slechte gewoonte misschien hebben, eerst eens te neuzen, wat het zo ongeveer kan zijn, alvorens uitgebreide mikroskopische bijzonderheden na te speuren. En zo meende ik (ze stonden immers niet op hout) het te moeten zoeken, afgaande op de beschrijving en de even opgenomen sporenmaten en cystidenvorm, bij *Galerina mycenopsis*, *Galerina sideroides* of *Galerina mycenoides*.

Dat bevredigde echter niet en zo startte ik voor uitgebreid mikroskopisch onderzoek. Dat nu is speciaal voor *Galerina*'s, en dan met Kühner, een bijzonder prettig werkje. Eerst speur je ijverig naar gemmen in de hoedcellen, dat ging hier vrij gemakkelijk, daar de opperhuid als een uiterst dun huidje was af te trekken, en dus ook vorm en maten van deze cellen zonder veel moeite op te nemen. De gemmen waren er!

Intussen is dat vaststellen van de aanwezigheid van gemmen soms heel lastig, daar ze zeer spaarzaam kunnen zijn.

Dan komt het trama van de lamellen aan de beurt, ook hier zijn weer gemmen aanwezig. Vervolgens de steelcellen onderzocht naar haarcellen of cystiden, haarcellen zijn er veel, vandaar het bepoederde uiterlijk van de bovenste steelhelft, cystiden ontbreken, de steelcellen bezitten gemmen.

Vervolgens worden de cystiden gemeten en een serie getekend, vooral een klein gedeelte van de snede nemen, en goed lostikken, zodat de cystiden vrijkomen, het kan immers belangrijk zijn de cystiden in hun geheel te kennen, en niet alleen dat gedeelte, wat boven de basidiën uitsteekt. Op de lamellenvlakte steken uit een zee van basidiën 2 cystiden omhoog, verder geen enkele te bekennen.

De basidiën worden tegelijk gemeten, en de vorm van de sterigmen goed opgenomen. Dan komen de sporen, dat is niet zo gemakkelijk.

Kühner maakt daar veel werk van, sporen, die glad lijken bij 400 x vergroting, doen zich soms ruw voor bij 1000 x. Ik bekijk ze ook in ammoniak, ze verkleuren van geelbruin tot donkerroodbruin, en vertonen bij 900 x onder de immersie prachtig de „plage lisse" bij de hilus, die bij 400 x niet te zien was. De sporen zijn amandelvormig en vertonen en face duidelijk een verdubbelde wand. Ziezo, met deze gegevens gewapend nogmaals aan het werk, en dan kom ik op *Galerina marginata* = *Pholiota marginata* Batsch (zie Ricken), die „typiquement lignicole" nochtans ook op de grond gevonden wordt in dennenbossen.

En als goed mycoloog(e) twijfelt ge natuurlijk aan de juistheid van de determinatie, en daarom voeg ik uitvoerige tekeningen van een en ander bij en een korte beschrijving naar de verse exemplaren. Hoed half bolvormig, later vlakker, tot 2,8 cm gemeten aan de basis. Doorschijnend gestreept aan de rand, rand geel, discus helderbruin, glanzend glad en zeer hygrophaan.

Lamellen horizontaal aangehecht, jong lichtgeel, iets gevlekt, later bruingeel.

Steel onderste helft bruin aangedrukt, wit vezelig, bovenste helft lichtgeel bepoederd, voorzien van een fijn ringetje.

U hadt me dat natuurlijk op het eerste gezicht kunnen zeggen, maar aardiger is het om het zelf op te zoeken.

Enschede.

A. MIDDELHOEK.

WAARNEMINGEN

1. In 1938 vond ik op den St. Martensberg te Mook-Plasmolen vele exemplaren van de groote stinkzwam *Ithyphallus impudicus*, dicht bij elkaar, in staat van rotting, waarvan de eierresten bezet waren met vele exemplaren van den aaskever *Oeoeptoma thoracica* L. (vroeger *Silpha thoracica* L.), kenbaar aan een verticaal borstschild (Det. P. v. d. Wiel, Amsterdam).

Ik heb nadien deze kevers niet meer aangetroffen.

2. In Augustus 1939 vond ik op het landgoed Oosterhout nabij Nijmegen de licht crèmekleurige *Pleurotus septicus* Fr. (volgens Rea en Ricken) als groote exemplaren parasiteerend op rottende elfenbankjes. Rea vermeldt als vindplaats o.a. „on fungi" en ook Pilat vermeldt eenige vondsten op dit substraat.

3. Als dwarsliggerzwam moet worden genoteerd de soort *Flammula spumosa* Fr. (sensu Ricken), die elk jaar in grooten getale optreedt op het spoorwegemplacement te Nijmegen op de van grenen dwarsliggers vervaardigde stootblokken, wanden van kolenparken enz. Ricken merkt terecht op, dat deze zwam microscopisch overeen komt met *Fl. carbonaria* Fr., maar zich onderscheidt door de zwavelkleur van hoedrand, steelspits, lamellen en vleesch en de standplaats.

4. De tot dusver hier weinig gevonden of over het hoofd geziene zwam *Ripartites tricholoma* (Fr. ex A. & S.) Karsten werd in 1940 op verschillende plaatsen o.a. te Oosterhout, 't Loo in de duinen en te Gorssel aangetroffen. Het heeft mij getroffen, dat deze soort op de beide eerstgenoemde vindplaatsen uitsluitend werd gevonden in de nabijheid van *Marasmius confluens* Pers. en wel in de (gedeeltelijke) kringen, die laatstgenoemde soort graag vormt. Wij moeten in 1941

daarop eens nader letten. Te Oosterhout zaten de vruchtlichamen vaak op beukenvruchten.

5. De door de Veye en mij in 1936 in het Heezerbosch gevonden wondermooie, teere, blauwviolet gekleurde *Cortinarius pulchellus* Lange vond ik in 1939 terug bij de Sprengen van den Hellekuil te Mook-Plasmolen en in dit jaar eveneens bij de Sprengen achter het zgn. Groene water te Mook-Plasmolen. Het substraat was op deze drie vindplaatsen hetzelfde nl slootspecie en het steeltje was steeds sterk gebogen tot gekronkeld, een gevolg van den groei in den bladhumus. Een fraaie aanwinst voor onze flora.

6. In October van dit jaar vond ik op sprengentaluds te Mook-Plasmolen een tot dusver nog niet gedetermineerde rossige *Eccilia*, welke uitsluitend groeide op de groene blaadjes van het bekende levermos *Marchantia polymorpha*, daarop vastgehecht met een donzig voetje (4 exemplaren). Wij hopen hierop nader terug te komen.

SCHWEERS.

7. Bij een wandeling op de Doesburgse hei tussen Lunteren en Ede viel het mij op, hoe buitengewoon veel exemplaren van *Amanita muscaria* daar stonden in alle stadia van hun ontwikkeling. Grote exemplaren met uitgespreide hoed, kleine rood met witte bolletjes in het zand en tussen de hei, maar alle even mooi. Blijkbaar hebben deze van de strenge winter niet te lijden gehad. Verder vond ik er enige exemplaren van *Gomphidius roseus*, volwassen zowel als zeer jong, en in de onmiddellijke nabijheid van half vergane exemplaren van de koeienboleet.

J. P. S. SMIT.

8. Van collega Frijling te Amsterdam kreeg ik bericht, dat hij deze herfst een 40-tal exemplaren van de *Hoorn van Overvloed* onder beuken in het Solse Gat, de vooral bij toeristen wel bekende „kuil” in de Speulderbossen nabij Putten had gevonden. Het betreft hier echter geen nieuwe vindplaats, zoals de schrijver meende, want in Augustus van het jaar 1920 ontdekte ik deze zwam voor de eerste maal op precies dezelfde plek. Hoewel ik er in latere jaren nog enkele keren in de zomervacantie naar gezocht heb, vond ik ze daar nooit weer en vernam er evenmin van anderen iets over. Daarom is 't zo aardig, dat nu juist 20 jaar later weer van een vondst melding wordt gemaakt en het dus blijkt, dat deze sierlijke, in ons land zo zeldzame woudtrompet zich daar heeft weten te handhaven ondanks het drukke en voor het natuurschoon veelal zo schadelijke bezoek der vacantiengangers.

DE VEYE.

Onderschrift.

Voor deze rubriek „Waarnemingen” zou ik graag allerlei korte berichtjes en mededelingen betreffende vondsten op mycologisch gebied — het behoeft niet om zeldzaamheden te gaan — willen ontvangen. Het gereed maken van grotere bijdragen, die vanzelfsprekend het meest welkom blijven, vergt natuurlijk steeds enige tijd en moeite, maar voor het inzenden van een zo beknopt mogelijk gehouden „waarneming”, als hierbij aangegeven, zal men toch altijd wel stof en gelegenheid hebben. Laten de leden, die tot nog toe weinig of niets van zich lieten horen, nu op deze gemakkelijke wijze ook eens aan de verzorging van ons tijdschrift medewerken!

DE VEYE.

LICHTGEVENDE LARVEN IN BOOMZWAMMEN

Nu onze mycoflora onder hare leden een lichtgevende telt, is het interessant na te gaan of in onze insectenwereld ook voorkomt een paddestoelenmug *Ceroplatus testaceus* Daim., waarvan de larf leeft in de boomzwam *Polyporus unguilatus* Schff., welke larve ook lichtgevend is. Hierover vertelt Dr R. Vogel uit Stuttgart in het altijd boeiende en veelzijdige tijdschrift „Aus der Heimat” (April 1936). Het is eene in Duitschland inheemsche soort. Hoewel zeldzaam komt *Pol. unguilatus* Schff. = *Fomes pinicolus* (Swartz ex Fr.) Cooke (zie Donk) in ons land voor. Bij eene excursie op Twickel in dit najaar zag ik, dat de door mij ontdekte vindplaats aldaar helaas verloren is met het vellen van den den, waarop deze fraaie boomzwam jarenlang groeide. Donk vermeldt echter ook Groenekan, bij Utrecht als woonplaats en naar ik meen werd eenige jaren geleden ook een exemplaar gevonden te Ruurlo tijdens de excursie van het Int. Bot. Congres.

De mug is 12-15 mm lang, de larve zelfs 3-4 cm. Zij leeft in holten aan de onderzijde der zwam gedurende lente en zomer en voedt zich uitsluitend met de sporen. Na verpopping in een los spinsel komen na 10 tot 14 dagen de jonge mugjes voor den dag, die spoedig de nog geen halve mm kleine eitjes leggen, waaruit na 5-6 dagen de larven sluipen. Het lichtgevend vermogen dezer larven is het eerst ontdekt door den Zweedschen insectenvorscher Wahlberg en door dezen gepubliceerd in 1849 in de Stettiner Entomologische Zeitschr., Bd. 10. Eerst veel later hebben Pfeiffer en Stammer de uitkomsten van nadere onderzoekingen hierover gepubliceerd in het Zeitschr. für Morphologie und Ökologie der Tiere (Bd. 20 u. 26). De larven beginnen eerst na eenigen tijd te lichten. Het geheele lichaam geeft licht, onophoudelijk doch zéér zwak. Ook de pop geeft licht. Vastgesteld werd, dat een onder de huid gelegen vetlaag de zetel er van is en dat hierbij geen bacteriën een rol spelen, docht dat het licht veroorzaakt wordt door een stofwisselingsproces.

Bij eene exotische lichtende paddestoelenmug nl. *Arachnocampa luminosa* Skuse, uit Nieuw-Zeeland, is de zetel van het licht gelegen in een gedeelte van de vier Malpigische vaten, dat in een reflecteerende cellenlaag gelagerd is. Ook hierbij schijnen geen bacteriën op te treden.

Wij zouden dus gaarne van de dipterologen vernemen of iets naders bekend is van *Ceroplatus testaceus* Daim. ten opzichte van ons land en indien deze soort inheemsch mocht zijn, zouden de larven wellicht ook gevonden en nader bekeken kunnen worden. Het is immers mogelijk, dat de larve ook in andere boomzwammen voorkomt.

Nijmegen.

SCHWEERS.

VAN DEN REDACTEUR

Dank aan de leden, die dit nummer hielpen verzorgen. Ik ben zowat door mijn voorraad aan bijdragen heen, wil dus gaarne weer een dringend beroep op mijn medewerkers doen, om mij van copy voor het Maart-nummer te voorzien. Ook korte „waarnemingen” zijn van harte welkom. Mag ik een en ander vóór 1 Maart a.s. ontvangen ?

DE VEYE.

INHOUD

	blz.
Algemene ledenexcursie der N.M.V. te Gorssel, door W. F. Smits	1
Pleurotus petaloides (Bull.) Fr., door H. A. A. van der Lek	3
Thelephora Sowerby en Polysticus cinnamomeus, door W. F. Smits	5
Kleine gele en rode Disco's der Ned. flora, door A. C. S. Schweers	6
Om een diagnose, door A. Middelhoek.	9
Waarnemingen, door Schweers en anderen	12
Lichtgevende larven in boomzwammen, door A. C. S. Schweers.	14
Van den redacteur	14